



ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ...

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΜΙΛΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

ΕΝΑ ΓΕΥΜΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Ένα μουντό πρωινό χιονοπτώτικης ημέρας, παραμονές των Χριστουγέννων, έδω και εικόσιπντε τουλάχιστον χρόνια, ο Εδριουθένης Τσανάκας, λόγιος και συγγραφέας και άνθρωπος κολασιμων παθών, έπερνε τον καιρό του στο ύπαιθερο του μικρού καφερείου της Δεξιαμενής — στου κρη Γιάννη. Τόν έπινε και εδιάβαζε την εφημερίδα του, έπισκοπώντας και από άταβισιουν ζουλιανού τα περίγρηρα, δομζόμους και την άτιμοσφαιρα.

Ο Εδριουθένης Τσανάκας! Τρομερό πρόσωπο, άνθρωπος πολυκαγιάς, καιναγιάης, χωρικός, θρασυδέιλος, τυραννος και δούλος. Κακο-λόγιος, κακόσμουρος, βραδύς, αλλά παρατηρητικός και συγγραφέας με κάποιου ταλέντου.

Έπινε πεθαιμένος έδω και είκοσι χρόνια το λιγότερο. Ύστερα από τόσον καιρό, και ο Θεός ακόμα θα τον συγχωρησε. Αλλά δεν πρόκειται περί αυτού. Ο Εδριουθένης Τσανάκας, λοιπόν, έζήνιο το πρωί, έφακε την τύχη του.

Όπως παραφύλαγε, άναρωτημένος οι μάστιγην, συνέλαβε με το μάτι το ξεκομμένο γαλόπουλο που κατέβαινε από το Δικασητό σασπισμένο και παρασπατώντας. Έκαθόμουν άναρθός αντίκρου του και παρακολούθησα τη σκηνή. Ο Τσανάκας το ήθερε και με ύπόβλεπε. Ήμαστε φίλοι, αλλά και έχτροι μαζί. Μ' άγαπούσε και δε με ύπόφερε. Τόν έκαυτηρίαζε εκεί που πονούσε και έφριόζε. Και το πιο που τον λυσσοόσε, ήταν ο άφελής και παιγνιδάκιος πρόβος μου.

Το γαλι ός τόσο κατέβαινε, έφτανε τώρα στο διάμεσο των δυο καφερείων, ήταν τότε δυο τα καφερεία της Δεξιαμενής, κ' εκεί που κοντοστάθηκε άναποσπαστο άζαμο, ο Εδριουθένης Τσανάκας ευρέθηκε στο πλάι του. Έπιζε πάρεμ από κάτω ένα ξεροκόλλαιο και διαγράφοντας ημικύκλιο, από τη μία μεριά του έφαγε με το σώμα του το δρόμο, ενώ από την άλλη, τάτα, τάτα με τη βέρυα, τό-

φερνε προς το καφερείο. Συγχρόνως με λίγη ψύχα νομοιού που έτριβε με το άλλο του χέρι, καθιούχαζε το πουλερικό, που άναβαρμένο έτσι, παρασύρονταν προς την κατεύθυνση που του έδινε ο Τσανάκας. Ήτανε δε αυτή, μία παρόργα κολιμένη στο καφερείο, και που έφυλάγονταν τα καθίσματα του καλοκαιριού. Έκει όταν το έφτασε, άνοιξε την πόρτα και άφου έσπρωξε το γαλι με το ξεροκόλλαιο μέσα, την έσυρε πάλι προς αυτόν και την έβλεισε.

Έφώνυζε τότε τον μοκόν του καφερείου και του είπε, κιντάζοντας και προς έμένα ύποπα, αλλά και κάπως έξευτελιωμένα :

— Άκου, Θανάση, μέσ' στην άποθήκη είνε ένα γαλόπουλο, άν το ζήτηση κανένας, το δίνεις. Άν όχι, το κρατείς κλεισμένο το μισημέρι εγώ θα γρησίω από δω. Άγόρασέ του και λίγο κακάμπου και βάλε του σ' ένα πιάτο και νερό.

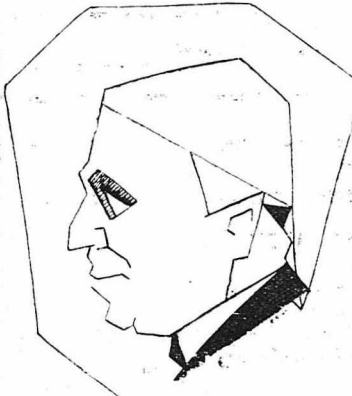
Γυφίλοντας σ' έμένα, πάμε, μου λέει, κατεβαίνεις ή θα καθήσης έδω :

— Κατεβαίνω, του άπάντησα, και σηκώθηκα.

Έπισησε την όδον Πενδάρου σπισητό για κάμποσιν λεπτά και ύποβλεπόμενου.

΄Αξαφνα μου λέει: Έφες: τι γίνεται αυτό το πουλι με κατάντες στο φούρνο; Λουζομί. Άν δεν το γρησέφουν ως το μεσημέρι, θα το κόρω. Θα πού του Παλαδιασιάνη και του Καρκαβίτα και του φάμε το βράδυ. ΄Η άφρενά σου δεν ξερόν τι θα κάμης, Θάδης; — Βοι άδεσφέ... — Νά καθής, γαλιού, με

δέκομφε, και εχωρήσαμε. Το απόγιομα ήθεο ο Παλαδιασιάνης και με βρήκε. — Τι θα κάμουμε, μου είπε, το βράδυ θα πάμε; — Πού; — Στου κρη Γιάννη. Ο Τσανάκας, λέει, έχει ένα γαλόπουλο με κατάντες. Εγώ δεν τρώω κρέας



Ο κ. Μιλτ. Μαλακάσης



ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ

Στὸν οὐρανὸ ἐπρόβαλ' ἔν' ἀστέρι  
λουρμένο σὲ γλυκεῖα φωτοχώρα  
κι' οὐ Μάγοι ἀπὸ μακρομένη μέρη  
ἤ ἀκολουθοῦν γιὰ νῆδρον τὸ Μεσσία.

Τ' ἀστέρι λάμπει πλεῖστο ἀπὸ τ' ἄλλα.  
Φέρονται οἱ Μάγοι, δεῖ τὸ νοῦς τὸν βάνει,  
δόξα πολλὰ καὶ πλοῖα καὶ μεγάλα  
καὶ οὐμίνα καὶ χρυσάφι καὶ λίθαι.

Μ' εὐλάβεια τοῦ κόσμου τὸ Σωτή-  
(ρα  
στὰ πάργατὰ τοῦ γύρου γονατίζου  
καὶ τὰ γλυκὰ πολέμια τοῦ μῦθα  
στὴ φτωχικὴ τοῦ φάνη τὰ σκορ-  
(αῖνον.

'Ὅπως οἱ Μάγοι, ἔτσι κι' ἐγὼ τόρα  
διαβαίνω ἀκολουθώντας ἐν' ἀστέρι.  
Ἐλνε ξεροῦ, ἀτέλειωτη εἴν' ἡ χώρα.  
Ποῦ τρέχω; Ποῦ θὰ βγῶ; Κι-  
(νεὶ δὲν ἔξερε.

Κάποτε τ' ἄστρο παίρνει ἀγγέλου  
καὶ κάποτε μωσοβολὰ σὺν κρινός.  
Καὶ τὸ φωτῶ; Ποῦ τάχα θὰ μὲ  
(βγάλῃ  
ὁ δρόμος ὁ ἀτέλειωτος ἐκεῖνος;  
Καὶ μ' ἀπαντᾷ: «Ὁ βασιλεὺς σέ  
(κράζει  
στὸ θρόνον του νὰ φτάσης τὸν ἀτί-  
(μητο  
ποῦ λάμπει καὶ ποτὲ δὲν σκοτεινι-  
(ᾷσει,  
γιατὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλιου εἴν' ἀζοί-  
(μητο.

«Ἐκεῖ, ἐκεῖ εἴν' ἡ ἀνοῖξι αἰώνια  
μὲ μωσφιές, μὲ κάλλη, μὲ τραγοῦ-  
(δικ,  
ἐκεῖ μωσομυρίζου καὶ τ' ἀρρόνια,  
καὶ γλυκοκελαιδοῦν καὶ τὰ λουλοῦ-  
(δια,

«Ἐκεῖ εἴν' ἡ τέχνη ζωντανὴ ἀκόμα,  
τὰ χρώματα στὸν ἔθνο τοῦσ σαλεῦ-  
(ου,  
οἱ στίχοι ἔχουν μάτια, ἔχουν στόμα,  
οἱ στίχοι μουικῆς οἱ τὸνοι ζωντανέου.

«Ἐκεῖ εἴν' αἰώνια ἡ ζωὴ στοχά-  
(ου,  
ἐκεῖ εἴναι μουσικὴ κάθε ὁμίλι,  
ἐκεῖ θὲ νύδρης κάθε ἐπιθύμια σου,  
ἀγάπη, δόξα, πλοῖτη, μεγαλεια β.

'Απλόνηται ἡ νύχτα διλόγυρά μου,  
τὰ μάτια μου θαμπάνουν στὸ σκο-  
(τάδι,  
μὰ ὀδηγεῖ τ' ἀτέλειωτα δεινὰ μου  
καὶ χροσὸ σημάδι.

τ' ἀστέρι τοῦ οὐρανοῦ, χρυσὸ σημάδι.  
'Ακολουθῶ ἐγὼ καὶ τὸ κτυτῶ  
καὶ λαχταρῶ νὰ ἴδω ποῦ θὰ μὲ φέρῃ.  
Καὶ λέω μὲ τὸ νοῦ κι' ἀναστενάσκω:  
'Αχ, ἄραγε θὰ φτάσω; Ποῖος τὸ ἔξερε!...  
† I. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ  
ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕ ΤΕΡΑΣΤΙΟ ΜΝΗΜΟΝΙΚΟ

'Ὁ φιλόσοφος Σενέκας μωροῦσε, κατὰ τὸν  
Πλίνου, νὰ ἐπαναλάβῃ 2.000 ὄνματα μόλις τὸ ἄ-  
κουγε καὶ νὰ ἀπαγγεῖλη ἀπέξω βωτερα ἀπὸ μιὰ  
πρώτη ἀνάγνωσι 200 στίχους!

'Ὁ ἀυτοκράτωρ 'Αδριανὸς πάλι εἶχε τὴν ἰκανό-  
τητα νὰ ἀποστηθίσῃ διλόκληρο βιβλίον, ἀφοῦ τὸ δι-  
άβαλε μόναχα μιὰ φορὰ.

Περὶφημος ἔπισης εἶχε γίνει γιὰ τὴ μνήμη  
του καὶ ἕνας νέος Κορκυανός, γιὰ τὸν ἀποῖον ἀ-  
ναφέρει κάποιος συγγραφεὺς τῆς ἐποχῆς του ὅτι  
μωροῦσε νὰ ἐπαναλάβῃ... 36.000 ὄνματα στὴν ἱ-  
δια σειρὰ πῶθ θὰ τοῦ θὰ ἔλεγεαν!...

'Ὁ Σκιπίων τέλος, λέγει ὁ Πλίνος, ἐγγώ-  
ριζε ἀπέξω διὰ τὰ ὄνματα τῶν πολιτῶν τῆς Ρώ-  
μης καὶ ὁ στρατηγὸς Κύρος διὰ τὰ ὄνματα τῶν  
στρατιωτῶν του.

σήμερα, ἀλλὰ ἂν θέλεις...  
— Μὰ τί ἔγινε, τοῦ εἶπα, δὲν τὸ εἴησε κανένας;  
— Ποῖδ.  
— Τὸ γαλάκουλο. Τί δὲν ἔξερες;  
— Δὲν ἔξερω τίποτε.  
— Βρῆ ἀδεοφέ, αὐτὸ τὸ γαλάκουλο ὁ Τσανάκας τὸ παρατήρησε  
τὸ πρῶτ' ἐξομμένο, ὡς εἶπε, ἀπὸ κοπάδι, καὶ τόλμισε στὸυ πῶρ  
Γιάννη καὶ τόκουε. Θέλες τώρα νὰ πάμε, δὲ θέλεις; 'Ἢ γρόμη μου  
εἶνε νὰ γῆμε στὸυ Πανταζῆ (ἕνα μακαλάκιω στὴν ὁδὸ 'Αναγνωστο-  
πούλου) καὶ νὰ τάφησουμε αὐτὰ.

— Δίχως ἄλλο, ἀπάντησε ὁ Παπαδιαμάντης. Καὶ ἐπροσθεσε:  
Αὐτὸ μούλειτε νάφτιθῶ τέτοια μέρα σήμερα καὶ μὲ πούλι κλειμένο.  
Στοῦ Πανταζῆ λοιπόν. 'Ἐλῆες, ταραμὰ, χαλβά καὶ γὰ σένα κά-  
τι ἀκόμα θὰ βρεθῆ.

Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Τὸ βράδυ ἀν-  
τάμωσα μὲ τὸν Παπαδιαμάντη  
στοῦ Ζαχαράτου καὶ ἀνεθήκαμε  
σιγά—σιγά τὴν ὁδὸν 'Αγγέλου.  
Μιλοῦσαμε γιὰ τὸ γαλάκουλο, γιὰ  
τὴν πρόξη αὐτῆ τοῦ Τσανάκα,  
μὴσ κλοπὴ καὶ μὴσ ἐθνομια, κα-  
τὰ τὸν Παπαδιαμάντη, ποῦ δὲν  
τὴ συγχωροῦσε, τὸ περισσύτερο,  
λόγω τοῦ νησιτισμοῦ τῆς ἡμέρας.

— Τέτοια μέρα κράας, ἐπανε-  
λέμβανε, καὶ κλειμένο...

Ἐφάγαμε ἀσκητικά οἱ δύο  
μας, χωρὶς πολλὲς κοιβέντες καὶ  
χωρὶς θρόνο καὶ μίμναι' ἐκεῖ  
ὡς φτασμένα σχεδὸν τὰ μεσά-  
νυχτα.  
'Ἐγὼ ἐκάτυνα, κι' ἐκεῖνος  
κοιτάσπνε καὶ κάρταζε. 'Ἦτανε  
δύοσι στανφῶς καὶ στὰ νεύρα  
του.

— Δὲν εἶνε κρασι αὐτὸ, μοῦ  
ἔλεγε, Μιλτιάδη, εἶνε πετρέλαιο.  
Μόνον ὁ Καρχηδωνιᾶς κι' ὁ Κό-  
πανος, κατὰ δεύτερο λόγο, ἐπρό-  
σθετε, τί τὰ θέλεις αὐτὰ... Τοῦ:  
Πανταζῆδες... \* \* \*

Τὸ πρῶτ' τῆς ἄλλης ἡμέρας,  
ἕνα βωσφῆρὸ καὶ κροῖο πρῶινό,  
ἐλαφροῦ καὶ σὰν φοβισμένον χυ-  
τὸ στὴν πόρτα μου μὲ ἔστησαν.  
Θὰ ἦτανε ὡς 8 1)2—9 ἡ ὥρα.

— Ποῖος; ρώτησα μωσοκο-  
μμένος.  
— Ἐγὼ, ὁ 'Αλέξανδρος.  
— Ποῖος;  
— Ὁ Παπαδιαμάντης.  
— Ἐφρασα, τοῦ ἀποκρίθηκα,  
στανκόμενος νὰ τοῦ ἀνοῖξω.  
— Δὲν εἶνε ἀνάγκη, ἐμωγο-  
μώφρισε, ἦθα νὰ σοῦ πῶ, εἶπε καὶ  
μὴν τὸ μῆθῆ ἀπὸ τοῦς ἄλλου.  
πὸς ἐγὼ φῆς τὸ βράδυ ποῦ χα-  
ρίσασαι, κέρασα ἀπὸ τοῦ κῆρ  
Γιάννη.

— Τί;!  
— Πέρασ' ἀπ' τὰ παιδιὰ καὶ κᾄθησα καὶ λίγο μαζὶ τους. 'Ἦθελα  
νὰ ξεπλῶνον τὸ στόμα μου ἀπὸ κείνον τὸ παλιόκωσο  
τοῦ Πανταζῆ.  
— Καὶ νὰ πῆρξαι καὶ μεζέ, βέβαια, εἶπα, ἀνοί-  
γοντας τὴν πόρτα μου.  
— Σὲ ντοῖετομαι, μοῦ εἶπε χαμογελώντας, ἀπὸ  
μ' ἐκίτταζε.

— Διὸ πατατοῖλες, ἐπροσθεσε.  
— Κι' ἀπὸ τὸ γαλάκουλο, τίποτε; ρώτησα.  
— Μοῖχαν φυλάξει τὸ μερδικὸ μου, εἶπε, καὶ  
γιὰ νὰ μὴ τοῦς προσβάλω, ἔφραγα καὶ τὸ ση-  
κώτε. 'Απ' τὸ ἄλλο όμως, σοῦ ὀρκίζομαι, οὔτε μπω-  
κιά.  
— Καὶ ποῖο ἦτανε; ρώτησα, γιὰ νὰ τὸν βγά-  
λω ἀπ' τὴ στενωφόρα ποῦ ἔβλεπα νὰ βροσκοται τὸ  
περισσύτερο, καρὶ γιὰ νὰ μάθω γνωστὰ πράγματα.  
— Ὁ Τσανάκας, ὁ Καρχηδωνιᾶς, ὁ Πασαγιάν-  
νης κι' ὁ κῆρ Γιάννης τῆς Δεξαμενῆς.  
— Κανέννας ἄλλος;  
— Κι'.... ἐγὼ, εἶπε, χαμογελώντας, καὶ ἔ-  
φυγε...

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ



ΓΡΑΜΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΟ «ΜΠΟΥΚΕΤΟ»  
ΝΕΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΡΙΟ

ΤΟΥ Χ. ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Πολλοὶ τὰ βλέπου, καὶ τὰ μεταχειρίζονται ὀρισμένα ἀντι-  
κειμενα τοῦ ἡθικοῦ κόσμου, σὰ νὰ εἶνε πάντα ἀκίνητα στὸν ἴδιο  
τόπο· ἐνῶ τὰ πράγματα πάντα κινεῖνται· καὶ ὅταν δὲν κατα-  
σταλάξει κάποιον γιὰ νὰ φῆρῃνον κι' ἀπὸ κεί ὅταν ἐδοῦ ἡ ὥρα  
του, πάντα κάποιον πηγαῖνον εἶνε μεταβατικά. Τὰ πράγματα'  
αὐτὰ δὲν εἶνε στατικά, εἶνε δυναμικά.

Σὲ ἄλλον πάλι ἀνθρώπων τὰ μυαλὰ οἱ ιδέες φαίνεται πὸς  
εὔρισκονται σὲ διαρκῆ ἀνεμοστρόβιλο, πὸς ταξιδεύου, πὸς  
προσδύνου ἐνῶ μέσα στὰ στενά καὶ στὰ φτωχὰ κλουβία των  
στεριμώνεται οἱ δυναμικότητες, ἀσφυκτικές, ὅσο κι' ἂν φαί-  
νονται πὸς σαλεύου, τίποτε δὲν τὲς ἀλλάζει. Σὰ νὰ εἶνε ἀ-  
πλωμένες σὲ νεκρικὴ κάσση. Ἐγὼρω τους τὰ πράγματα κινεῖται.  
Τὰ φτωχὰ μυαλὰ δὲν ὑποπιτεύου τὴν ἀκίνησια τοῦ πε-  
ριχειομένου του· νομίζου πὸς αὐτὸ εἶνε ἡ ζωὴ, πὸς ἔτσι πρέ-  
πει νὰ εἶνε. Πιστεύου πὸς δύνου αὐτὰ στὰ πράγματα ὅτι  
λέμε ὡ θ η σ ι ε. Πὸς τὰ σπρώξου. Ἀλλὰ ποῦ χέρι!

'Ἐνα βράδι καλοκαιρινὸ ἀνταμώθησαν, ἄντρες καὶ γυναί-  
κες, ὁ Παλαβογληγόρης καὶ ἡ θεὰ Κρίνα. Γνώριμο ἀπὸ και-  
ρὸν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, ὄσωνε τὰ χέρι τους. Ἔσανε νὰ πῶμε  
σὲ μιὰ βάρκα πὸς σαλένε μονάχη τῆς δίχως κῆριω στὴν ἀκορ-  
γιαλὰ, νὰ τραβήξου κάποιον, ἔτσι γιὰ σκέρσο, νὰ διασκεδά-  
σου. Πῆραν τὰ κουτιά, μᾶνα, κῆρ Κρίνα, μᾶνα, κῆρ Γλη-  
γόρη! Σάλενε ἡ βάρκα, σάλενε καὶ οἱ καρδοῦλες των. Τὰ  
κουτιά στα τέσσερα χέρι ἕκαναν θαύματα. 'Ἢ βάρκα πετούσε.  
Τ' ἀκοργιαλὰ, ἀλλάζε, εἶταν στὰ μακριὰ. 'Ἢ θάλασσα τοῦς εἶχε,  
ὁ ἀέρα τοῦς χάιδενε· ὅλη ἡ γλῶκα τῆς νυχτερινῆς του ἐκ-  
δρομούλας τοῦς γοῖτε. Μόνον πὸς ἔχανε ἠρωμονῆει ἡ πὸς  
διόλου δὲν τὸ συλλογίστηκαν, νὰ λύσαν πρῶτον' ἀπ' ἕλα τὸ  
σχοινὶ τῆς βάρκας, τὸ σχοινὶ ποῦ τὴν ἔδενε μὲ τὴ στερεῖα.  
— Μᾶνα, κῆρ Κρίνα!  
— Μᾶνα, κῆρ Γληγόρη μου!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

